

Dzimumu līdztiesības komitejas 33.sēde

PROTOKOLS Nr. 5

Rīgā, Zoom platformā plkst. 14.00

2021. gada 15. decembrī

Sēdi vada:

Ingus Alliks, Labklājības ministrijas (turpmāk – LM) valsts sekretārs, Dzimumu līdztiesības komitejas (Komiteja) vadītājs

Sēdē piedalās:

Elīza Brūklēna, biedrības “Latvijas Jaunatnes padome” valdes locekle

Agnese Gaile, Labklājības ministrijas Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte

Inete Ielīte, biedrības “Latvijas Bērnu forums” valdes priekšsēdētāja

Karīna Javtušenko (aizvieto Daci Helmani), biedrības “Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts” korporatīvo attiecību vadītāja

Edīte Kalniņa, biedrības “Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls” valdes priekšsēdētāja

Elita Kresse, biedrības “Latvijas Pašvaldību savienība” padomniece ārējo sakaru jautājumos

Pēteris Leiškalns, biedrības “Latvijas Darba devēju konfederācija” sociālās drošības eksperts

Ieva Lībķena, Valsts kancelejas Valsts pārvaldes politikas departamenta Cilvēkresursu politikas nodaļas vadītāja

Līva Matuzele, biedrības “Centrs MARTA” politikas koordinatore

Valērija Muižniece-Briede, Veselības ministrijas Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vecākā eksperte

Simona Pētersone, Satiksmes ministrijas Attīstības un finanšu plānošanas departamenta Stratēģiskās plānošanas un finanšu nodaļas vecākā referente

Sandris Rāgs, Tieslietu ministrijas Cilvēktiesību departamenta Vispārējo cilvēktiesību nodaļas jurists

Kristīne Pakārkle, Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juridiskā padomniece

Maija Strazdiņa (aizvieto Lieni Liepiņu), Aizsardzības ministrijas Aizsardzības plānošanas un analīzes departamenta Struktūras un militārā personāla attīstības plānošanas nodaļas vecākā referente

Inta Šusta, Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta vecākā eksperte

Agnese Zarīte, Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja konsultante

Agnese Zīle-Veisberga, Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta vecākā eksperte

Žanete Zvaigzne, Finanšu ministrijas Budžeta politikas attīstības departamenta Budžeta metodoloģijas nodaļas vadītāja vietniece

Uzaicinātie dalībnieki:

Malda Avramenko, Ventspils romu mediatore

Anna Bogdanova, Sieviešu invalīdu asociācijas “Aspazija” pārstāve

Diāna Jakaite, LM Valsts sekretāra vietniece

Ieva Juhņēviča, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte

Endija Evelīna Kraule, Tieslietu ministrijas Krimināltiesību departamenta juriste

Aiga Lukašenoka, LM Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā eksperte

Inga Martinsone, LM Sociālo pakalpojumu departamenta vecākā eksperte

Sanita Vasiļeva, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta direktore

Inese Vilcāne, LM Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā eksperte

Sēdē nepiedalās:

Undīne Andersone, Ārlietu ministrijas Starptautisko organizāciju un cilvēktiesību departamenta Cilvēktiesību nodaļas trešā sekretāre

Līga Bāriņa, biedrības “Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība” biedre

Lauris Bokišs, Biedrības ģimenes atbalstam ”Tēvi” loceklis

Liene Liepiņa, Aizsardzības ministrijas Aizsardzības plānošanas un analīzes departamenta Struktūras un militārā personāla attīstības plānošanas nodaļas vadītāja

Daina Mežecka, Ziemeļvalstu Ministru padomes biroja Latvijā padomniece

Paula Pērkone, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Informatīvās vides integrācijas nodaļas referente

Ilze Slokenberga, Zemkopības ministrijas Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes departamenta Stratēģijas analīzes nodaļas vadītāja vietniece

Sēdi protokolē:

Ieva Juhņeviča, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte

1. Darba kārtības apspriešana.

I. Alliks iepazīstina ar sēdes darba kārtību un jautā, vai Komitejas locekļiem ir kādi papildinājumi piedāvātajai darba kārtībai. Netiek saņemti priekšlikumi vai iebildumi par piedāvāto darba kārtību no Komitejas locekļu puses.

Vienojas:

apstiprināt darba kārtību.

2. ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas rekomendāciju ieviešana.

Komitejas vadītājs informē, ka 2020. gada 11. februārī Ženēvā ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas 75. sesijā tika skatīts Latvijas Republikas ziņojums par 1979. gada Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu izpildi Latvijā no 2005. līdz 2017. gadam. Kā rezultātā tika pieņemtas rekomendācijas, par kurām Latvijai būs jāatskaitās pēc četriem gadiem. Vienlaikus tika izvirzītas četras rekomendācijas, par kurām Latvijai ir jāatskaitās rakstiski divu gadu laikā kopš rekomendāciju pieņemšanas 2020. gadā. Šīs četras rekomendācijas ir:

- Pieņemt konsekventu, visaptverošu plānu, lai veicinātu dzimumu līdztiesību, kā arī iesaistīt šī plāna izstrādē, īstenošanā un novērtēšanā sieviešu organizācijas;
- Nodrošināt, ka sievietes un meitenes ar invaliditāti ir īpaši iekautas visos likumos, politikās un programmās, kas saistītas ar dzimumu līdztiesību, kā arī visos likumos, politikās un programmās, kas saistītas ar invaliditātes jautājumiem;
- Pieņemt visaptverošu likumu par dzimumā balstītu vardarbību pret sievietēm;
- Uzlabot procedūras agrīnai identificēšanai, jo īpaši uz valsts robežām, novirzīšanai uz atbilstošiem pakalpojumiem cilvēku tirdzniecības upurus, it īpaši meitenes, kā arī uzlabot cilvēku tirdzniecības upuru un liecinieku atbalsta un aizsardzības pakalpojumus, tostarp pagarinot maksimālo 180 dienu aizsardzības periodu neatkarīgi no cietušā spējām un vēlmes sadarboties ar atbildīgajām tiesībsargājošajām iestādēm.

Saistībā ar pirmo rekomendāciju par visaptveroša plāna pieņemšanu dzimumu līdztiesības veicināšanai Komitejas vadītājs norāda, ka par šo rekomendāciju šodienas Komitejas sēdē papildu informācija netiks sniegta, jo Plāns sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanai 2021.-2023. gadam Komitejas sanāksmē jau ir ticis prezentēts un 17. augustā tika apstiprināts Ministru kabinetā.

I. Ielīte norāda, ka šīs konvencijas kontekstā ir arī ēnu ziņojumu process, kurus gatavo nevalstiskais sektors. No Latvijas bija trīs šādi ziņojumi. Šos ziņojumus iesniedza Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO, Biedrība "Centrs MARTA" un Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls. Mutiskajam ziņojumam pievienojās arī Latvijas Pretnabadzības tīkls. I. Ielīte ierosina, ka arī nākamgad tiek skatīts jautājums par visu rekomendāciju ieviešanas progresu un ar to saistītajiem jautājumiem. Piemēram, ļoti būtisks ir romu sieviešu jautājums, kurš ir vairākkārt uzsvērts ANO rekomendācijās.

Komitejas vadītājs norāda, ka ņem vērā šo priekšlikumu, norādot, ka par citiem aktuālajiem jautājumiem rekomendāciju kontekstā ir iespējams rīkot papildu Komitejas sēdes nākamajā gadā.

Saistībā ar rekomendāciju par sievietēm un meitenēm ar invaliditāti Komitejas vadītājs aicina Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecāko ekspertu Aigu Lukašenoku un Labklājības ministrijas Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecāko ekspertu Ievu Juhņēviču sniegt informāciju par aktuālo situāciju saistībā ar sievietēm invaliditātes jautājumos.

A. Lukašenoka sniedz prezentāciju par aktuālo situāciju un datiem dzimumu griezumā invaliditātes kontekstā, kā arī I. Vilcāne sniedz informāciju par plānotajiem ES fondu pasākumiem 2021. līdz 2027. gadam šīs tēmas kontekstā. I. Juhņēviča informē, ka Plānā sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2021. – 2023. gadam ir uzsvērts horizontālais princips. Tiek uzsvērts, ka 2021. gada 7. septembra Ministru Kabineta noteikumos Nr. 617 par tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtību ir iekļauti gan dzimumu līdztiesības aspekti, gan personu ar invaliditāti aspekti, tātad turpmāk izstrādājot normatīvos aktus ir jāsniedz to izvērtējums, ņemot vērā šīs jomas. Dzimumu līdztiesības plānā ir iekļauts arī pieredzes apmaiņas pasākums par sieviešu ar invaliditāti tiesību un iespēju veicināšanu dzimumu līdztiesības politikā.

I. Ielīte saistībā ar saņemto informāciju par ES struktūrfondu pasākumiem 2021.-2027. gadam norāda, ka šo pasākumu ietvaros īpaši ir jāuzsver rekomendācijās uzsvērtās horizontālās un vertikālās profesionālās segregācijas mazināšanas iniciatīvas, uzlabojot piekļuvi darba tirgum sievietēm, tai skaitā nelabvēlīgā stāvoklī esošām sieviešu grupām, piemēram, romu sievietēm, sievietēm, kas pieder pie citām mazākumtautībām, sievietēm migrantēm, sievietēm lauku apvidos, gados vecākām sievietēm un sievietēm ar invaliditāti. Attiecībā tieši uz sievietēm ar invaliditāti ir jālūdz arī Izglītības un zinātnes ministrijas un Veselības ministrijas ziņojums.

A. Lukašenoka norāda, ka, turpmāk runājot par šiem jautājumiem, tiks pieaicinātas dažādu nozaru ministrijas, jo jautājumi saistībā ar invaliditāti un dzimumu līdztiesību nav atrisināmi tikai Labklājības ministrijas kontekstā. I. Vilcāne saistībā ar ES struktūrfondu finansējumu norāda, ka I. Ielītes nosauktie aspekti nav izslēgti no nākamā perioda plānošanas aktivitātēm. Nosauktās rekomendācijas ir ņemtas vērā un ikviena nevalstiskā organizācija varēs iesniegt par nosauktajām tēmām projektus.

Attiecībā uz nodarbinātības jautājumiem nelabvēlīgā stāvoklī esošām grupām Komitejas vadītājs norāda, ka nākamajā plānošanas periodā tiks veicinātas arī iniciatīvas caur Nodarbinātības valsts aģentūru.

Papildus I. Ielītes kundze norāda, ka būtu nepieciešams saskaņošanai saņemt dokumentus, kad iepriekšminēto programmu dokumenti tiek virzīti un Ministru kabineta apstiprināšanai. S. Vasiļjeva norāda, ka tad, kad dokumenti tiks iekļauti Tiesību aktu portālā vai tiks uzsākta sabiedriskā apspriešana, Labklājības ministrijas pārstāvji nosūtīs attiecīgos dokumentus izvērtēšanai arī Komitejas pārstāvjiem.

Saistībā ar trešo rekomendāciju par visaptveroša likuma pieņemšanu par dzimumā balstītu vardarbību pret sievietēm, Komitejas vadītājs norāda, ka Latvijas delegācija pagājušā gada februārī informēja, ka ar vardarbības mazināšanu saistītie jautājumi Latvijā tiek risināti nozariskajos tiesību aktos. Darbs pie vardarbības mazināšanas notiek sadarbojoties vairākām nozaru ministrijām, tādēļ Komitejas vadītājs aicina Tieslietu ministrijas pārstāvi Sandri Rāgu un Iekšlietu ministrijas pārstāvi Agnesi Zīli-Weisbergu informēt par aktuālo situāciju, strādājot pie vardarbības mazināšanas Latvijā.

S. Rāgs informē, ka Latvijas tiesību akti no sistēmiskā viedokļa tiek veidoti dzimumneitrāli, ņemot vērā Satversmes tiesas judikatūru. Visas personas, kas ir cietušas no vardarbības šobrīd Latvijā var saņemt nepieciešamo aizsardzību un pakalpojumus. Tiesību aktos tiek lietota arī dzimumneitrāla vardarbības definīcija. Vienlaikus jānorāda, ka tiesību aktu anotācijās tiek ņemta vērā vardarbības tēmas specifika attiecībā uz sievietēm un vardarbību ģimenē. Statistiski, protams, sievietes visbiežāk ir tās, kas cieš no vardarbības. Runājot par konkrētām iniciatīvām, S. Rāgs norāda, ka no š.g. 1. jūlija tiesa personai var piemērot nepieciešamību saistībā ar vardarbīgu rīcību apmeklēt kursus vardarbīgas rīcības mazināšanai, kas izriet no pieņemtajiem grozījumiem Civilprocesa likumā. Nozīmīgs ir arī sadarbībā ar Iekšlietu ministriju izstrādātais un apstiprinātais Cilvēku tirdzniecības novēršanas plāns 2021. – 2023. gadam.

A. Zīle-Weisberga norāda, ka pašreiz Saeimā otrajā lasījumā tiek skatīti grozījumi, kas paredzētu atcelt prasību, ka ir obligāti nepieciešams rakstisks pieteikums no cietušā, lai nošķirtu vardarbīgu personu.

I. Ielīte norāda, ka sieviešu organizācijas pastāv uz to, ka vardarbība visbiežāk ir pret sievietēm un sieviete vardarbības situācijā bieži vien nonāk bezpalīdzīgā stāvoklī, tādēļ atbalstam ir jābūt specifiskam. Attiecībā uz ziņošanu Komitejai I. Ielīte norāda, ka būtu nepieciešams ziņot arī par A. Čakšas virzīto iniciatīvu Saeimā, kur pulcējas visi nozaru eksperti saistībā ar vardarbības jautājumiem.

S. Rāgs papildina, ka šobrīd Saeimā 3. lasījumā ir arī grozījumi Civillikumā, kur Saeima 2. lasījumā atbalstīja samazināt termiņu uz vienu gadu (iepriekš 3 gadi), kad ir šķirama laulība, kad laulāto dzīve ir izirusi. Šo aspektu arī var sasaistīt ar vardarbības aspektu.

Komitejas vadītājs uzsver, ka sievietes ir tās, kas visbiežāk cieš no vardarbības un ir nepieciešams aktīvi risināt šo problēmu. Specifiska likuma neesamība neizslēdz aktīvu šo problēmas apzināšanu un risināšanu.

L. Matuzele norāda, ka daudzas institūcijas specifiska dzimumā balstītas vardarbības pret sievieti likuma neesamības dēļ, ne līdz galam izprot vardarbības ģimenē un dzimumā balstītas vardarbības specifiku. Dzimuma perspektīva vardarbības jomā ir ļoti būtiska. Sākotnēji Biedrības “Centrs MARTA” kontekstā ar šīm rekomendācijām vēlējas atsevišķu dzimumu līdztiesības likuma izstrādi, kas nefokusētos tikai uz vardarbības aspektiem, taču neiebilst ANO rekomendācijai par šādu likumu. Papildus norāda, ka Latvijā būtu nepieciešams atsevišķs, vispārīgs likums par aizsardzību pret vardarbību – neatkarīgi no dzimuma.

Komitejas vadītājs norāda, ka jautājums par šāda atsevišķa dzimumu līdztiesības likuma izveidi ir bijis aktuāls jau kopš 9. Saeimas sasaukuma, kur ir skatīta ideja par šāda likuma izveidi, kas nav guvusi atbalstu, kā arī to, ka šī brīža horizontālā pieeja dzimumu līdztiesības jautājumiem noteiktajā tiesiskajā rāmī ir pietiekami efektīva, lai risinātu konkrētos dzimumu līdztiesības un vardarbības jautājumus.

Saistībā ar pēdējo rekomendāciju par cilvēku tirdzniecības jautājumiem Komitejas vadītājs aicina Iekšlietu ministrijas pārstāvi A. Zīli-Veisbergu informēt par aktuālo situāciju šajā jomā.

A. Zīle-Veisberga norāda, ka cilvēku tirdzniecībai ir ļoti izteikta dzimtes perspektīva – sievietes visbiežāk cieš no seksuālās ekspluatācijas, savukārt vīrieši cieš no darbaspēka ekspluatācijas. Pēdējos gados darbaspēka ekspluatācijas gadījumi ir izteikti pieauguši. Kontekstā ar agrīnās identificēšanas jautājumiem A. Zīle-Veisberga informē, ka jāņem vērā situācija uz Latvijas un Baltkrievijas robežas, bet pašreiz nav pietiekami informācija par cilvēku tirdzniecības gadījumiem. Tiek plānots nostiprināt normatīvajā regulējumā cilvēku tirdzniecības upuru novirzīšanu pakalpojumu sniegšanai, lai labāk identificētu upurus agrīnā stadijā. Saistībā ar 180 dienu rehabilitācijas periodu tiek norādīts, ka šis periods dažos gadījumos nav pietiekams, un būtu jādomā par to, kā šo mainīt. Cilvēku tirdzniecības novēršanas plānā 2021.-2023. gadam ir iekļauts šis jautājums. Ir uzsākts arī jauns projekts “ELECT THB”, kas paredz stiprināt tiesībsargājošo iestāžu sadarbību un apmācības cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos. Projekta fokuss būs darbaspēka ekspluatācija un seksuālā ekspluatācija.

I. Ielīte norāda, ka ziņojumā būtiski būtu uzsvērt Iekšlietu ministrijas sadarbību ar nevalstiskā sektora organizācijām šajā jomā.

Sniegtās prezentācijas pēc sanāksmes tiks ievietotas LM tīmekļvietnē pie [Komitejas sadaļas](#).

Vienojas:

sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

3. Dzimumu līdztiesības komitejā izskatāmo jautājumu plāns 2022. gadam.

Komitejas vadītājs informē, ka šajā informatīvajā punktā tiks sniegta informācija par Dzimumu līdztiesības Komitejas 2022. gada indikatīvo darba plānu – *Informē LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte Ieva Juhņēviča.*

I. Juhņēviča norāda, ka indikatīvais darba plāns ir balstīts Labklājības ministrijas un Komitejas locekļu priekšlikumos. Plāns tika nosūtīts visiem Komitejas locekļiem un par to ir iespējams joprojām sniegt komentārus, ja tādi rodas. Plāns ir indikatīvs un, ja gada laikā radīsies kādi aktuāli jautājumi, kas nav iekļauti šajā plānā, tad tiks vērtēta šo jautājumu izskatīšana Komitejas ietvaros.

I. Ielīte komentējot par dzirdēto, norāda, ka decembrī tika iesniegti komentāri un ieteikumi plānam 2022. gadam – lielākā daļa norādīto ieteikumu ir iekļauti darba plānā, izņemot jautājumu par digitālajām prasmēm. Iespējams, būtu nepieciešama arī papildu sanāksme par Covid-19 sekām. Kopumā Komitejas darba plāns ir veiksmīgs, ja tiek pievienots arī pasākums par pārējām ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas rekomendācijām.

Komitejas vadītājs norāda, ka šis aspekts tiks ņemts vērā. Iespējams, sanāksmi par šo jautājumu var organizēt arī ārpus Komitejas formāta.

Vienojas:

sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

4.Citi jautājumi

Komitejas vadītājs informē, ka nav citu uzrunājamo jautājumu.

Sanāksmi slēdz plkst. 15:30

Sanāksmes vadītājs

*Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko
parakstu un satur laika zīmogu*

I. Alliks